

МАШИНОБУДУВАННЯ І ТРАНСПОРТ

УДК 621.791.85.011:546.56:669

В. В. Чигарьов, д. т. н., проф.;

П. А. Гавриш, к. т. н.;

І. В. Серов, асп.

ВИЗНАЧЕННЯ ЧИННИКА, ЩО СПРИЯЄ УТВОРЕННЮ ТРИЩИН В ПРОЦЕСІ ЗВАРЮВАННЯ ФУРМ ДОМЕННОЇ ПЕЧІ

Подано експериментальні дані допустимої концентрації заліза в залізо-мідному сплаві зварного шва, що з'єднує деталі доменної фурми.

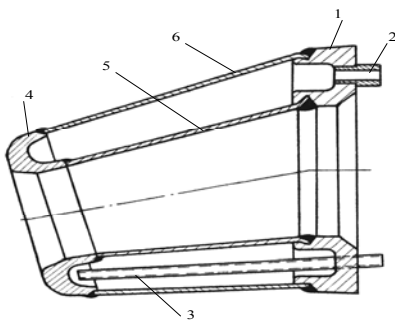

Рис. 1. Повітряна фурма доменної печі:
1 — сталевий фланець; 2 — трубка, що відводить охолоджувач; 3 — трубка, що підводить охолоджувач до рильної частини;
4 — сталева рильна частина;
5 — мідний внутрішній конус;
6 — мідний зовнішній конус

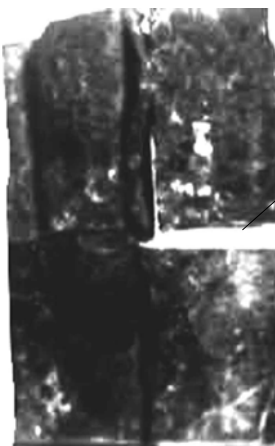

Рис. 2. Характер руйнування фурми через низьку якість зварного шва (використовували мідь марки М0 [2] із залізом (використовували низьковуглецеву сталь марки НЖ) з різними

Вступ

Один з пристроїв доменної печі, який працює у важких умовах — це повітряна фурма. Повітряна фурма доменної печі є соплом з водоохолоджуваною сорочкою. Фурма призначена для подачі гарячого повітря у доменну піч. Фурма працює у досить важких умовах: з одного боку вона, контактує з рідким металом або шлаком, з іншого — охолоджується водою, сприймає і передає великі теплові потоки та зазнає частих теплових змін (рис. 1).

На експлуатаційну стійкість фурм істотний вплив має якість зварних з'єднань сталевих і мідних деталей фурми (рис. 2.). Метою статті є визначення чинників, що впливають на якість зварювання фурм.

Постановка задачі та її розв'язання

Згідно з діаграмою стану бінарної системи залізо—мідь, залізо з міддю сплавується у будь-яких співвідношеннях [1]; при цьому максимальна розчинність міді у δ -залізі дорівнює 6,5 %, у γ -залізі 8 %, у α -залізі 1,4 % при температурі 850 °С.

Для визначення головного чинника, що впливає на якість зварювання доменних фурм були проведені експериментальні дослідження впливу хімічного складу металу зварного шва на його фізико-механічні показники. Електрошлаковим переплавом було одержано низку сплавів міді

Таблиця 1

Фізико-механічні показники металу зварного шва

Вміст заліза у сплаві Fe, мас %	Межа міцності при розтягванні σ_B , МПа	Відносне подовження δ , %
0,1	204	42,6
0,2	206	42,1
1,0	213	34,8
5,6	287	24,4
10,5	328	23,1
22,4	361	22,3
42,1	481	21,1
52,4	432	16,6

концентраціями заліза табл. 1. Після прокатування злитків та виготовлення смуг металу для дослідів розмірами $3 \times 40 \times 200$ мм, та $1,5 \times 40 \times 200$ мм дослідні зразки зварювали стиковим швом аргонодуговим зварюванням з постійним струмом прямої полярності. Режими зварювання наведені в табл. 2.

Таблиця 2

Режим зварювання

Товщина металу, мм	Відстань між кромками, мм	Діаметр вольфрамового електроду, мм	Напруга дуги, В	Зварювальний струм, А
1,5	0,5	3,0	12	120
3,0	0,7	4,0	14	190

Проведені досліді свідчать про те, що в процесі зварювання міді зі сплавами, які містять до 1 % заліза значної зміни показників зварного шва не відбувається. Мікроструктурний аналіз показав, що у зв'язку з великими швидкостями охолодження в процесі зварювання у перехідному шарі утворюється перенасичений твердий розчин міді з залізом. Навіть для концентрації до 2 % заліза у перехідному шарі структурно-вільного заліза не має.

Тільки починаючи з концентрації заліза 5 % різко підвищується міцність зварних швів, це обумовлено двофазною структурою міді з дрібними зернами, між якими розташовані частинки сплаву на залізній основі. Границя сплавлення міді та заліза чітко означена з включенням фаз різних розмірів, збагачених залізом.

Якщо концентрація заліза у сплаві від 10...40 %, то основа мікроструктури сплаву містить дендрити заліза, між якими розташовано частинки сплаву міді. У разі концентрації заліза більше ніж 42 % міцність та пластичність зварного шва падають, що обумовлено мікротріщинами, які виникають під час кристалізації шва. Зварний шов характеризується суттєво виявленою дисперсною структурою. Дослідження таких зразків на розрив показує що вони є крихкими. При зварюванні таких сплавів утворюються тріщини. Поява тріщин пояснюється розклинювальною дією рідкої міді, яка проникає у мікрощілини на границях зерен з одночасною дією термічних навантажень розтягу. Для зменшення ризику виникнення таких дефектів рекомендується проводити зварювання з мінімальною погонною енергією, проводити зварювання зі сталями з меншою концентрацією вуглецю. Бажано проводити розкислення марганцем та кремнієм [3]. Зварювання під флюсами, або порошковими електродами зменшується ризик виникнення тріщин [4].

Хімічний склад металу зварного шва впливає на появу тріщин в процесі зварювання. Це пов'язано з різномірністю структури металів міді та заліза, різною теплоємністю, різними фізико-хімічними якостями. Висока якість зварного шва напряму залежить від співвідношення міді та заліза у зварному шві.

Висновки

1. Один з головних чинників, який визначає якість зварних швів доменних фурм — це хімічний склад зварюваних металів.
2. Якщо зварюються сталь з міддю, то для отримання оптимальних фізико-механічних показників матеріалу зварного шва концентрація заліза у ньому має бути в межах 5—11 %.
3. З метою підвищення якості зварних швів доцільно зварювати мідь зі сталлю під флюсом, або порошковими електродами.
4. Для визначення оптимального діапазону концентрації залізі та міді у сплаві бажано провести термодинамічний аналіз їх взаємодії.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Сварка разнородных металлов и сплавов / В. Р. Рябов, Д. М. Рабкин, Р. С. Курочко, Л. Г. Стрижевская. — М.: Машиностроение, 1984. — 239 с.
2. Техническая медь ГОСТ 859-2001.
3. Михайлов Г. Г., Поволоцкий Д. Т. Термодинамика раскисления стали. — М.: Металлургия, 1993. — 144 с.
4. Флюс для сварки меди: А. с. 1606296 СССР, МКИ В23 К 35/362 / П. А. Гавриш, А. В. Грановский, В. Т. Катренко и В. Д. Кассов, (СССР). — № 4436292/31—27; Заявл. 06.06.88; Оpubл. 15.11.90; Бюл. № 42.

Рекомендована кафедрою технології та автоматизації машинобудування

Надійшла до редакції 10.03.05
Рекомендована до друку 4.06.05

Гавриш Павло Анатолійович — науковий співробітник.

Кафедра зварювального виробництва, Донбаська державна машинобудівна академія;

Чигарьов Валерій Васильович — завідувач кафедри, *Серов Ігор Васильович* — аспірант.

Кафедра металургії і технології зварювального виробництва, Приазовський державний технічний університет.